

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิถีไทยภายหลังสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
Promotion of Thai way of tourism after the coronavirus disease 2019 (COVID-19) situation

ธัญญพัทธ์ ภูริพิณินันท์

Thanyaphat Phuripinisanant

ประธานบริหาร บริษัท ดี ออซ จำกัด

President The Ozz Co.,Ltd.

pooky@theozz.com

Haripunchai Review 6/10/2021

Haripunchai Review July, 1012/2022

บทคัดย่อ

สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ผ่านมาสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาลทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวมีผลประกอบการทะลุพุ่งอย่างสูงสุดโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นที่นิยม เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ชลบุรี และกรุงเทพมหานคร เป็นต้น แต่ถึงอย่างไรสังคมไทยเป็นสังคมที่มีการท่องเที่ยวรองเชิงวิถีที่ทำรายได้ให้กับประเทศมีใช้น้อย เช่น ชุมชนไทลื้อเมืองมาง เมืองหยวน จังหวัดพะเยา ชุมชนบ้านลาวเวียง จังหวัดอุดรธานี ชุมชนนาถ่อน จังหวัดนครพนม ชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ชุมชนบ้านยวน นครจันทิก จังหวัดนครราชสีมา และชุมชนย่านางเล็ก กรุงเทพมหานคร เป็นต้น บรรดาชุมชนเหล่านี้สามารถสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่จำนวนมากโดยไม่ต้องออกไปทำงานในต่างจังหวัด แต่ด้วยสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้อาชีพและรายได้หายไปประสบกับอุปสรรคและปัญหามากมายที่อาจจะต้องมีการทบทวนยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมหลังจากสถานการณ์ได้คลี่คลายลงไปแล้วด้วยการ 1) การพัฒนากลไกการสร้างความปลอดภัยและมั่นใจเชิงการท่องเที่ยวเชิงวิถี 2) การแยกสถานที่พักแบบต้นพักพา หรือ “โฮมสเตย์” หรืออย่างอื่น ๆ ให้มีระยะห่างกันมากขึ้น 3) การจัดโซนและรอบการเยี่ยมชมสถานที่ให้มีกลุ่มขนาดเล็กลง 4) การพัฒนาความรู้ของชุมชนไปพร้อม ๆ กับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสมัยใหม่ 5) ระบบธุรกรรมทางการเงินปรับเปลี่ยนแปลงออนไลน์

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงวิถีไทย, ภายหลังโรคระบาด COVID-2019.

Abstract

The past tourism situation in Thailand has generated enormous income into the country. As a result, tourism business has achieved the highest operating results, especially popular tourist destinations such as Chiang Mai, Phuket, Surat Thani, Chonburi, and Bangkok etc. However, Thai society is a society with secondary tourism that generates no less income for the country, such as Tai Lue Muang Mang and Muang Community in Phayao Province, Ban Lao Wiang Community in

Uttaradit Province, Na Thon Community in Nakhon Phanom Province, Ban Chiang Community in Udon Thani Province, Ban Yuan Community and Nakhon Chantuk in Nakhon Ratchasima Province, and Nang Loeng Community in Bangkok, etc. These communities can create jobs and generate income for many local people without having to go to work in the provinces. The coronavirus disease 2019 (COVID-19) situation has made career and income disappear encountered obstacles. Moreover, there are many issues that may require a review of the preparation strategy after the situation has resolved. The strategy review is as follows: 1) developing mechanisms for building safety and confidence in trajectory tourism, 2) separation of accommodations such as portable tent or “homestays” or other things to have more distance from each other, 3) zoning and around visiting places to have smaller groups, 4) developing community knowledge along with the concept of community tourism development, and 5) modifying the online financial transaction system.

Keywords: Thai way of tourism, after the COVID-2019 epidemic.

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการรักษาความมั่นคงทางสุขภาพ ภาครัฐจึงมีมาตรการขยายระยะเวลาการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินคราวที่ 8 มีระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2563 – 15 มกราคม 2564 และเนื่องจากจำนวนผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทยมีจำนวนอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมการระบาดของโรค ส่งผลให้การประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม 2563 (ฉบับที่ 1) ต่อเนื่องมาจนถึงเดือนกันยายน 2563 อนุญาตให้กิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจภายในประเทศกลับมาดำเนินการได้เป็นปกติแต่ยังคงให้มาตรการป้องกันโรคในสถานประกอบการเดือนพฤศจิกายน 2563 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 3,065 คน หดตัวร้อยละ 99.91 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563 : 1) และในเดือนพฤษภาคม 2564 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทพิเศษ (STV) รวมถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มสิทธิพิเศษ (Thailand Privilege Card) และนักธุรกิจจำนวน 6,052 คน กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564 : 1) ซึ่งหากสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยืดเยื้อกว่าที่ประเมินไว้จากการระบาดอีกระลอกและการกลายพันธุ์ของไวรัส อาจทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติฟื้นตัวช้ากว่าคาด คณะกรรมการฯ ได้วิเคราะห์ฉากทัศน์ของการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย (scenario analysis) ใน 3 กรณี โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพของวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และระยะเวลาที่ใช้ในการกระจายวัคซีน ซึ่งส่งผลต่อการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว และกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวม สำหรับปี 2564 ประเมินว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติอาจอยู่ในช่วง 1 แสนคนถึง 3 ล้านคน ส่งผลให้ประมาณการเศรษฐกิจไทยอยู่ระหว่างหดตัวร้อยละ 1.7 ถึงขยายตัวร้อยละ 3.0 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564 :

1) แม้ว่าประเทศไทยจะกำหนดวิสัยว่า “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก” ด้วยการยกระดับคุณภาพและเพิ่มความหลากหลายของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล มุ่งเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวโดยเน้นการเพิ่มค่าใช้จ่ายและวันพักต่อครั้งของการเดินทางของนักท่องเที่ยว และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 : จ) คงต้องมีแนวทางการปรับตัวและเสริมสร้างศักยภาพบนฐานข้อจำกัดที่เกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย

การท่องเที่ยวเชิงวิถีวัฒนธรรมสมัยใหม่อาจจะถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์อย่างเหมาะสมได้ด้วยมิติสังคมวัฒนธรรมชุมชน มิติสิ่งแวดล้อมชุมชน มิติเศรษฐกิจชุมชน และมิติองค์ความรู้ในชุมชน นอกจากนี้สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชุมชนอัตลักษณ์หรือวิถีแห่งความสุข (ทิพย์วิมล ประเสริฐศรี และคณะ, 2564 : 94) โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยวิถีชุมชน (Community- Based Tourism, CBT) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของในการจัดการ ดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในหลายแห่ง ใช้ CBT เป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูวัฒนธรรม และส่งต่อเพื่อสืบทอด เผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างคนในชุมชนและผู้มาเยือน สร้างการรับรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน จากสถิติระบุว่า สามารถ จ้างงานกว่า 2,000 ตำแหน่งทั้งแบบประจำและ Part Time มีบริษัทพันธมิตรกว่า 50 บริษัทและหน่วยงานรัฐอื่นๆ ทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นกว่า 100 ชุมชนทั่วประเทศไทยใน 46 จังหวัดสร้างเม็ดเงินกว่า 54 ล้านบาทให้กับชุมชนท้องถิ่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564 : 70) แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทยยังคงรอโอกาสที่จะกลับมาสู่โหมดปกติที่สามารถสร้างรายได้ สร้างงาน สร้างกระบวนการเรียนรู้ภายใต้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิถีไทยภายหลังสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กันอย่างจริงจังจึงที่อาจโอกาสอย่างเหมาะสมให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชนไปพร้อม ๆ กันหลังจากสถานการณ์โรคระบาดสามารถควบคุมได้แล้ว ดังนั้น โจทย์คิดต่อไปอาจจะมิใช่เพียงเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับดังเดิมแต่คงต้องเสริมสร้างศักยภาพและมาตรการชุมชนให้มากขึ้นผ่านการดูแลความปลอดภัยและมั่นใจ การพักผ่อนให้มีระยะห่างกันมากขึ้น การจัดโซนและรอบการเยี่ยมชมสถานที่ให้มีขนาดเล็กลง การพัฒนาความรู้ของชุมชนไปพร้อม ๆ กับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสมัยใหม่ การพัฒนาเส้นทางการเดินทางที่มีระยะห่างกัน รวมไปถึงการพัฒนากระบวนการทางการเงินปรับเปลี่ยนแปลงออนไลน์โดยชุมชนให้มีทันสมัยที่พร้อมรับนักท่องเที่ยวในระยะยาวต่อไป

สถานการณ์และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวิถีไทย

ภาคการท่องเที่ยวทุกประเทศต่างได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 กันถ้วนหน้า โดยประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบอย่างหนักหน่วงเพราะประเทศไทยอาศัยภาคการท่องเที่ยวหลักและการท่องเที่ยวรองที่ทำรายได้อย่างมหาศาลในแต่ละปี โดยปี 2563 คาดว่า จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศไทยเพียง 6.7 ล้านคนและสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยว 3.3 แสนล้านบาททั้งจำนวนและรายได้หดตัวร้อยละ 83

(ประมาณการ ณ เดือนตุลาคม 2563) การหดตัวอย่างรุนแรงดังกล่าวเป็นผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ซึ่งประเทศต่าง ๆ ใช้มาตรการขั้นสูงสุดสกัดกั้นการเดินทางเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดฯ เข้าสู่ประเทศ เช่น ยกเลิกวีซ่า ล็อกดาวน์เมือง/ประเทศ ปิดพรมแดน ขณะที่ประเทศไทยใช้มาตรการห้ามทำการบินเข้าประเทศ ตั้งแต่เดือนเมษายน 2563 เป็นต้นมา ส่งผลให้ไม่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าไทยในช่วงดังกล่าวแม้ว่าช่วงปลายปี 2563 จะผ่อนคลายมาตรการอนุญาตนักท่องเที่ยวต่างชาติภายใต้ข้อตกลงพิเศษ เช่น ผู้ถือบัตร Thailand Elite Card, ผู้ได้รับ Special Tourist Visa (STV) เดินทางเข้าประเทศไทย แต่กลุ่มดังกล่าวมีจำนวนที่น้อยมาก (ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว, 2563 : ออนไลน์) ด้วยการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นมากขึ้น ซึ่งยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

- 1) การเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่กระทบต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างมีศักยภาพ
- 2) การสร้างความเชื่อมั่นด้านมาตรฐานด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ยกระดับการบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ
- 3) การส่งเสริมการตลาดเชิงรุกที่สอดคล้องกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของไทย เพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
- 4) การยกระดับทักษะและมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้มีทักษะที่ครอบคลุม และมีศักยภาพสูงในการให้บริการ
- 5) การจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เพื่อรองรับเทคโนโลยีและการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) แต่ภายหลังจากสถานการณ์คลี่คลาย

การกลับเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากอาจกระทบต่อการบริหารจัดการศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลัก การจัดทำมาตรฐานและความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวต้องเตรียมความพร้อมรองรับกับบริบทธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านพฤติกรรม และวิถีปฏิบัติใหม่ที่เกิดจากการปรับตัวของนักท่องเที่ยวจากสถานการณ์โควิด-19 โดยเฉพาะมาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัยที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564 : 5, 276) แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ภาคการท่องเที่ยวยังสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องขึ้นไปหากสามารถแก้ไขปัญหาหรือสามารถจัดการวางแผนการต่อยอดรูปแบบการท่องเที่ยวให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

จากการรายงานรูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และจากการศึกษาทบทวนแผนการท่องเที่ยวของประเทศไทย คู่แข่งและแหล่งข้อมูลต่างๆ พบว่า ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในส่วนของความรับผิดชอบของกระทรวงมีการกล่าวถึงรูปแบบด้านการท่องเที่ยวไม่มากนัก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับแผนการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีแผนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะมีรูปแบบทางการท่องเที่ยวครบในทุกกลุ่ม ซึ่งมีการเน้นความสำคัญแตกต่างกันไปตามแผนการดำเนินงาน โดยรูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สามารถสังเคราะห์ได้จากทบทวนทิศทางการท่องเที่ยวของ

ประเทศต้นแบบ และจากการทบทวนรูปแบบการท่องเที่ยวขององค์กรระหว่างประเทศ มีทั้งสิ้น 11 รูปแบบ (บริษัท เอพินิต จำกัด, 2559 : 129-130) ดังนี้

- 1.การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)
- 2.การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อม (Ecotourism)
- 3.การท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิงและสันทนาการ (Entertainment Tourism)
- 4.การท่องเที่ยวเพื่อการกินดื่ม (Gastronomy Tourism)
- 5.การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism)
- 6.การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและสันทนาการ (MICE)
- 7.การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติแบบภูเขาและป่าไม้ (Mountain & Forest Tourism)
- 8.การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติแบบทะเลและชายหาด (Sea Sun Sand Tourism)
- 9.การท่องเที่ยวเพื่อการเลือกซื้อสินค้า (Shopping Tourism)
- 10.การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism)
- 11.การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism)

โดยเฉพาะรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ที่มีชุมชนเป็นฐานที่สำคัญในปัจจุบัน ได้รับผลกระทบเชิงการประกอบธุรกิจที่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับชุมชนที่ต้องอาศัยรายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นหลักสำคัญเพราะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น มีความพิเศษ ตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้และการให้คุณค่าของสังคมโดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งนอกเหนือจากสถานที่แล้ว เทศกาลและงานฉลอง รวมไปถึงสินค้าพื้นเมืองในพื้นที่ต่างๆ เช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบของจังหวัด นครศรีธรรมราช ประเพณีลากพระและประเพณีปล่อยเตาของจังหวัดพังงา ประเพณีบุญบั้งไฟลำนางรองและ ประเพณีบุญหัวมันใหญ่ของจังหวัดบุรีรัมย์ จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรม เช่นเดียวกัน (กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณและศรีนยา แสงลิ้มสุวรรณ, 2555 : 140) อันมีปัจจัยทางด้านการจัดการทางมรดกเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิชาการและการศึกษา และด้านศิลปะและสุนทรียภาพ สามารถจัดการเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ในรูปแบบเส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยยึดหลักการจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนด้วยวิธีการจัดการแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ (ศุภวาร์ วงศ์รอบและวรลัญจก์ บุญยสุรัตน์, 2564 : 239) ซึ่งกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมคือ การพัฒนาและการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมให้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านการท่องเที่ยว

ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ภายใต้การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว (มนรัตน์ ใจเอื้อและคณะ, 2559 : 14)

กล่าวได้ว่า สถานการณ์และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวิถีไทยในปัจจุบันได้รับผลกระทบไม่แตกต่างกันมากนักทั้งในส่วนนักท่องเที่ยวลดลงทำให้รายได้จากนักท่องเที่ยวหายไปด้วย รวมทั้งสินค้าจากชุมชนก็ไม่สามารถผลิตและจำหน่ายได้ตามปกติ อีกทั้งทรัพยากรบุคคลที่เคยอาศัยอาชีพจากแหล่งท่องเที่ยวจำตกเปลี่ยนอาชีพใหม่ ๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สถานการณ์โรคระบาดโควิด-2019 ได้ย่างเข้าสู่ปีที่ 2 ที่ยังไม่มียุติศึกใดเข้ามาป้องกันการแพร่เชื้อดังกล่าวได้ ถึงแม้จะว่าวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ซึ่งสามารถจะช่วยลดอาหารเจ็บปวรนรุนแรงได้ก็ตาม แต่รัฐบาลก็ยังไม่ไว้วางใจในการเปิดประเทศทั้งหมด เนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังขาดความปลอดภัยที่มากพอ จึงเลื่อนการเปิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกไปสักระยะ เพื่อเตรียมความพร้อมและรับมือกับการท่องเที่ยวหลังจากสถานการณ์หายไปแล้วหรือปรับเปลี่ยนวิถีการท่องเที่ยววัฒนธรรมรูปแบบที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น และอาจจะเป็นทรนใหม่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และสร้างระบบความปลอดภัยได้มากกว่าการท่องเที่ยวหลักที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้ง่าย

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิถีไทยภายหลังสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ภาคการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างหนักต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่กำลังแพร่ระบาดไปทั่วประเทศทำให้ผู้ประกอบการและผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวขาดรายได้และแสวงหาอาชีพอื่น ๆ เพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สักวันหนึ่งในภายภาคหน้าจะนานเท่าไรก็ตาม วิถีสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เชื่อว่าจะหมดไปและความสามารถของมนุษย์สามารถเอาชนะโรคดังกล่าวได้ด้วยการคิดค้นวัคซีนหรือมีแนวทางการป้องกันในระดับสูงสุดได้ ซึ่งนั่นหมายถึงโอกาสอีกครั้งของผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องจะสามารถปรับตัวและสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวได้หรือไม่ จะมีกลไก กระบวนการอย่างไรเพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวมากขึ้นซึ่งเป็นสิ่งที่ควรตระเตรียมความพร้อมไว้ให้มากที่สุด หากวันนั้นมาถึงก็เชื่อจะสามารถกลับเข้าสู่โหมดปกติได้ในประเทศไทย ซึ่งผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องน่าจะมองถึงประเด็นดังต่อไปนี้

1) การพัฒนากลไกการสร้างความปลอดภัยและมั่นใจเชิงการท่องเที่ยวเชิงวิถี ทางกองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวได้ออกมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัย ของนักท่องเที่ยวใน 6 รายการด้วยกัน คือ ความปลอดภัยทางน้ำ ความปลอดภัยทางถนน ความปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงเอารถเอาเปรียบ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

แผนภาพ 1 เทียวมชนวิถี SHA มั่นใจปลอดภัยโควิด

ที่มา : มูลนิธิสยามชีฟ, (2564 : ออนไลน์)

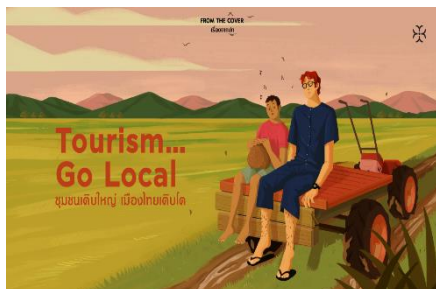
การให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และการยกระดับความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวทุกด้าน (พิพัฒน์ รัชกิจประการ, 2562 : 39) ซึ่งภาครัฐ เอกชนและชุมชนควรให้ความสำคัญต่อประเด็นความปลอดภัยให้มากที่สุด โดยมองถึงการช่วยเหลือ การเฝ้าระวัง การประสานความร่วมมือ ปรับปรุงพื้นที่ การพัฒนากำลังคนและพัฒนาระบบความปลอดภัยโดยรวมและสุขอนามัย เป็นต้น (ปิ่นฤทัย คงทองและวีรยา มีสวัสดิกุล, 2562 : 403) แต่ถึงอย่างไรก็ตาม โจทย์สำคัญของประเทศนอกจากจะเป็นเรื่องว่าเมื่อใดภาคการท่องเที่ยวจะฟื้นตัวแล้ว เรายังต้องใช้โอกาสนี้ทบทวน ปรับโครงสร้างภาคการท่องเที่ยวเพื่อให้กลับมาเติบโตขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยได้ยั่งยืนในโลกหลังโควิด-19 โดยเฉพาะการเพิ่ม 1) “Value over volume” approach และ 2) Diversification approach เพื่อเพิ่มมูลค่าการใช้จ่ายของ นักท่องเที่ยวต่างชาติ (วิรัชฐา ประจักษ์การและสุชานัน จูอนันตธรรม, 2564 : 1) โดยเฉพาะชุมชนเชิงวิถีนี้จะเข้าโอกาสและสร้างปลอดภัยได้ง่ายกว่า ภาคการท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยมีกลไกความปลอดภัยระดับทั่วไป ๆ ได้แก่ จุดสะสม QR Code กำหนดจุดเข้า – ออก คัดกรองพนักงาน เจ้าหน้าที่ และนักท่องเที่ยว มีที่ล้างมือพร้อมสบู่ หรืออุปกรณ์ฆ่าเชื้อ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่าง การทำความสะอาดพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว การหมุนเวียนของอากาศเพียงพอ จัดให้มีถึงขยะที่มีฝาปิด คัดแยกขยะ และการจำหน่ายบัตรและชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์(e-Payment) เป็นต้น (กรมการท่องเที่ยว, 2563 : 3) เพราะฉะนั้น ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีต้องบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดความเหมาะสม และสามารถรองรับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความปลอดภัยอย่างสูงสุดจึงจะสามารถฝ่าวิกฤตินี้ไปได้

2) การแยกสถานที่พักแบบเต็นท์พิกพา หรือ “โฮมสเตย์” หรืออย่างอื่น ๆ ให้มีระยะห่างกันมากขึ้น เพราะนักท่องเที่ยวจะต้องพักรวมกับเจ้าของบ้าน ชายคาเดียวกัน โดยมีห้องพักหรือพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเหลือ สามารถนำมาดัดแปลงให้นักท่องเที่ยว พักได้ชั่วคราว ซึ่งมีจำนวนไม่เกิน 4 ห้อง ผู้พักรวมกันไม่เกิน 20 คน โดยมีค่าตอบแทน และจัดบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร อันมีลักษณะเป็นการประกอบกิจการเพื่อหารายได้เสริม ซึ่งเป็นไปตาม บทนิยามคำว่า “โรงแรม” แห่งพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และได้ขึ้นทะเบียนกับกรมการท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ที่กรมการท่องเที่ยวกำหนด ได้แก่ ในฐานะเจ้าของบ้านต้องปฏิบัติตามระเบียบและมาตรการของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด สำหรับพื้นที่ส่วนกลางหรือพื้นที่ใช้สอยร่วมกันต้องจัดระเบียบตามมาตรการที่กำหนดโดยมองถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ ส่วนผู้รับบริการต้องป้องกันตนเองและปฏิบัติด้วยเช่นกัน และกรณีห้องพัก หรือที่พักของนักท่องเที่ยวนอกจากมีมาตรฐานต่าง ๆ เช่น มีระบบระบายอากาศที่ดี ทำความสะอาด ล้างอุปกรณ์และฆ่าเชื้อ และเครื่องปรับอากาศห้องพักทุกห้องให้เหมาะสมเพื่อการไหลเวียนของอากาศได้(กรมการท่องเที่ยว, 2563 : 23-26) ที่กล่าวมาเป็นมาตรการที่ถูกกำหนดสำหรับพื้นที่การท่องเที่ยว แต่หากอีกมุมมองจะว่า ชุมชนเชิงวิถีนี้นั้นมีพื้นที่สำหรับการใช้สอยอยู่มากทำให้สามารถบริหารจัดการพื้นที่ให้มีความเหมาะสมได้ ผ่านการประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวถึงการใช้เดินของตนเองและสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ โดยเฉพาะพื้นที่ต่าง ๆ อากาศทางภาคเหนือจะมีความเหมาะสมอย่างมากหรือในชุมชนที่มีบริเวณลักษณะที่กว้าง

เพียงพอต่อการพักด้วยเต็นท์ที่ห่างกันพอสมควรอย่างน้อย 5 เมตรและจำกัดนักท่องเที่ยวตามพื้นที่ใช้สอยก็เชื่อว่าจะสามารถป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้

3) การจัดโซนและรอบการเยี่ยมชมสถานที่ให้มียุทธศาสตร์เล็กกล เนื่องด้วยการท่องเที่ยวเชิงวิถีของชุมชนและวัฒนธรรมซึ่งเป็นท่องเที่ยวที่สามารถเข้าไปศึกษาและอยู่ร่วมกันชุมชนนั้นทั้งไป-กลับและพักนอน ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวิถีขึ้นอยู่กับจำนวนและศักยภาพการรองรับของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ เช่น พื้นที่ศึกษาชุมชน พื้นที่สันโดษ พื้นที่สนทนาการ พื้นที่ค้าขาย พื้นที่โบราณสถาน/โบราณวัตถุ พื้นที่บ้าน พื้นที่พักผ่อน พื้นที่จัดแสดง เป็นต้น ซึ่งพื้นที่ทั้งหมดควรมีแนวเขตกันและกำหนดจุดเข้า-ออกตามที่กำหนด รวมทั้งการกำหนดการท่องเที่ยวให้เป็นกลุ่มขนาด 5-20 คน ที่มีความเป็นส่วนตัว เลี่ยงพื้นที่แออัด เดินทางเป็นกลุ่มเล็กกล (มีงบสรรพ์ ชาวสะอาด, 2564 : ออนไลน์) เช่น กลุ่ม นักรักวิถี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กนักเรียน กลุ่มศาสนา กลุ่มต่างประเทศ กลุ่มครอบครัวและกลุ่มเพื่อน เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางเดินเท้าที่มีระยะห่างกันโดยประมาณให้มากที่สุดซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สามารถกำหนดโดยชุมชนได้เพราะฉะนั้น ด้วยความที่ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเองแต่ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำจากกรมควบคุมโรคจึงสามารถใช้ศักยภาพดังกล่าวเสริมสร้างระบบการท่องเที่ยวที่เน้นการตลาดการแพร่เชื้อและสร้างมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวเชิงวิถีที่เชื่อว่าจะสามารถป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้

4) การพัฒนาความรู้ของชุมชนไปพร้อม ๆ กับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสมัยใหม่ เพราะ

ถูกแจ่งสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในชุมชน การอนุรักษ์ และการจัดการ ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนท้องถิ่นกับธรรมชาติ ลักษณะเป็นการเกื้อหนุนกันระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวและการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง ที่จะทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จได้ โดยการมีส่วนร่วมของคน

ใน ชุมชนร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชนผ่านการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้ชุมชนได้นำศักยภาพของทรัพยากรทั้ง คน ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ปาริฉัตร ศรีหะรัญและพรพิมล ขำเพชร, 2561 : 119) หรือที่เรียกว่า การท่องเที่ยวแบบ New Normal ซึ่งสิ่งที่ชุมชนจะต้องเตรียมได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมสำหรับ ทีมงานและการดำเนินงานที่ได้คุณภาพโดยชุมชนเชิงวิถีให้มีความทันสมัยมากขึ้น 2) การจัดหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ปลอดภัยให้กับทีมงานและลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว 3) การสร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อถือให้กลับคืนมา และ 4) ขอเรียกร้องจากภาครัฐในการนำนโยบายที่เป็นจริงได้มาสู่การปฏิบัติ (พิพัฒน์ รัชกิจประการ, 2563 : 23) ซึ่งชุมชนท้องถิ่นอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย หากวัฒนธรรมสังคม และสิ่งแวดล้อมไม่ได้รับการดูแลรักษาให้สมดุลยั่งยืน ไม่ว่าจะทุ่มเทส่งเสริมการตลาดแค่ไหน ถ้าสินค้าไม่สามารถขายตัวเองได้ ก็ยากที่การท่องเที่ยวจะยั่งยืนชุมชนการท่องเที่ยวที่เข้มแข็งมีความสุขจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีที่สุด (ภราเดช พยัณวิเชียร, 2563 : 24)

ภาพที่ 2 Tourism Go Local ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโต

ที่มา : กองบรรณาธิการ นิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2564 : ออนไลน์)

เพราะฉะนั้น ชุมชนยุคใหม่อาจต้องตอบโจทย์ของตนเองในหลาย ๆ เรื่องที่ต้องยกระดับการให้บริการที่หลากหลาย ปลอดภัย มีประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวที่สามารถยกระดับธรรมที่ไปสู่ความแปลกใหม่ตลอดเวลา รวมทั้ง การป้องกันตนเองและป้องกันนักท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวแบบ New Normal ที่อยู่กับสังคมโลกไปอีกนานแสนนาน

5) ระบบธุรกรรมทางการเงินปรับเปลี่ยนแปลงออนไลน์ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้จ่ายเงินในยุคปัจจุบันได้ถูกพัฒนาไปในทิศทางแบบดิจิทัลมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มสถาบันการเงินทั้งหลายที่ต้องปรับตัวอย่างมาก เพราะการชำระเงินดิจิทัล (digital payment) จึงเป็นทางเลือกหลักที่ตอบโจทย์ทุกภาคส่วน และมีส่วนสำคัญที่ทำให้คนไทยสามารถก้าว ผ่านวิกฤต COVID-19 ไปได้อย่างราบรื่น เนื่องจาก สามารถทำธุรกรรมได้ทุกที่ ทุกเวลา สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ด้วยค่าใช้จ่ายที่ถูกลง และมี รูปแบบบริการชำระเงินที่หลากหลาย ที่สำคัญ เช่น การโอนและชำระเงินผ่านระบบพร้อมเพย์ การชำระเงินด้วย QR payment การชำระด้วยบัตรเครดิตและบัตรเดบิตแบบออนไลน์ และ การใช้จ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563 : 19) ซึ่งภาคการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่ตระหนักและปรับตัวไปสู่กิจกรรมการจ่าย การโอน การชำระในกรณีต่าง ๆ รวมทั้ง การถอน และการฝากต่าง ๆ เพื่อลดการสัมผัสที่สามารถลดการแพร่เชื้อได้ (ฐาปนีย์ เกียรติไพบูลย์, 2564 : ออนไลน์) เช่น การจำหน่ายบัตรเข้า การเลือกซื้อสินค้าจากต่าง ๆ การเข้ากิจกรรมที่ต้องการใช้เงิน รวมทั้งการบริการอื่น ๆ จะต้องเร่งพัฒนาศักยภาพของชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มกิจกรรมหลักภายในชุมชนนั้นให้มีทักษะการใช้แอปพลิเคชันทางการเงิน การเข้าสู่โหมดความปลอดภัยทางการเงิน และรวมถึงเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องจะทำให้ชุมชนเกิดความมั่นใจและนักท่องเที่ยวก็ต้องปรับตัวไปสู่เงื่อนไข ตามที่ชุมชนกำหนดการประกาศหรือประชาสัมพันธ์ก่อนเข้าชุมชนนั้นอาจจะติดป้ายให้ชัดเจนว่า รับเงินด้วยระบบการเงินดิจิทัลเท่านั้น

ภาพที่ 3 โปรแกรมเปิดคอร์สดิจิทัลมาร์เก็ตติ้ง ให้คนรุ่นใหม่

ที่มา : เชียงใหม่นิวส์ (2564 : ออนไลน์)

เพราะฉะนั้น การท่องเที่ยวเชิงวิถีไทยภายหลังสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือที่เรียกว่า การท่องเที่ยวแบบ New Normal โดยชุมชนต้องปรับตัวไปสู่ระบบแบบใหม่ สามารถความปลอดภัย เชื่อมั่น และต้องปฏิบัติตามระเบียบทางราชการที่สามารถลดการแพร่ระบาดของโรคได้ทั้งนั้นจุดเริ่มหรือโจทย์ที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวิถีทางวัฒนธรรมของตนเองจะสามารถพัฒนาศักยภาพการรองรับการเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ และต้องมีอะไรบ้างที่ต้องเตรียมการไว้ให้น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวอันเป็นปัจจัยหลักที่ชุมชนต้องบริหารจัดการแหล่งพื้นที่ของชุมชนให้ดูทันสมัยเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวบนฐานความเป็นวิถีใหม่ ประสบการณ์ใหม่ ความรู้ใหม่ และจะมีนักท่องเที่ยวใหม่ ๆ แวะเวียนเข้ามาสู่ชุมชนนั้นไม่ขาดสาย และเป็นโอกาสของชุมชนที่จะรายได้ มีอาชีพ

และมีการสืบทอดวิถีวัฒนธรรมให้กับเด็กเยาวชนรุ่นใหม่ให้กันกลับมาสู่นักประกอบการเชิงวิถีในชุมชนของตนเองต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

สถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบไปหลายภาคส่วนโดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวจะมีผลกระทบอย่างหนักมากที่สุด ทั้งนี้ประเทศไทยใช้ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวมาเป็นจุดขายที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว รายได้และกิจกรรมต่าง ๆ มาสู่นวัตกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมหาศาลแต่ด้วยผลกระทบดังกล่าวทำให้ภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศต้องเจอกับสภาพหยุดชะงักซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ การดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับช่องทางการกิจกรรมดังกล่าว เมื่อระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่เคยมีลักษณะเสรีกลับต้องเสียศูนย์ทำให้รัฐขาดรายได้ในการจัดเก็บภาษีอย่างมากจนกลายเป็นภาวะถดถอยในยุคปัจจุบัน แต่กระนั้น ดังกล่าวที่มีคนกล่าวว่า ไม่มีงานเลี้ยงไหนไม่เลิก วิกฤตการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก็เช่นกัน ต้องมีสักวันหรือมีวิสัยทัศน์ที่สามารถป้องกันได้หรือมีแนวทางการปรับตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวที่สามารถกลับมาสู่สภาวะปกติได้ในเร็ววัน แต่กระนั้น การเตรียมการและคิดวิเคราะห์ถึงระบบการป้องกันและสร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวิถีของชุมชนไทยอาจกลายเป็นจุดแข็งใหม่หรือโอกาสสำหรับชุมชนที่มีศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวใหม่ ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยการ พัฒนากลไกการสร้างความปลอดภัยและมั่นใจเชิงการท่องเที่ยวเชิงวิถี แยกสถานที่พักแบบเต็นท์พิกพา หรือ “โฮมสเตย์” หรืออย่างอื่น ๆ ให้มีระยะห่างกันมากขึ้น จัดโซนและรอบการเยี่ยมชมสถานที่ให้มีกลุ่มขนาดเล็กลง พัฒนาความรู้ของชุมชนไปพร้อม ๆ กับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสมัยใหม่ และสร้างระบบธุรกรรมทางการเงินปรับเปลี่ยนแปลงออนไลน์ ทั้งนี้ภาครัฐจะต้องปรับบทบาทไปสู่การหนุนเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเชิงวิถีให้มากขึ้นผ่านการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มความสามารถของชุมชนนั้นเพื่อการสะท้อนลักษณะความเข้มแข็งที่สังคมใช้เป็นยุทธศาสตร์หลักที่สามารถดึงดูดเงินจากต่างประเทศได้จำนวนมากในแต่ละปี

References

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). สถานการณ์การท่องเที่ยวเดือนพฤศจิกายน. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- _____ (2564). สถานการณ์การท่องเที่ยวเดือนพฤษภาคม. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กองบรรณาธิการ นิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). Tourism Go Local ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโต. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourism-go-local/> [14 กันยายน 2564]
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). 9 แนวโน้มใหม่ในอนาคตการท่องเที่ยว. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรมการท่องเที่ยว. (2563). คู่มือการปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

- กาญจนา แสงลัมสุวรรณและศรัณยา แสงลัมสุวรรณ. (2555). : 140. การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. **วารสารนักบริหาร**. ปีที่ 32ม ฉบับที่ 4. (ตุลาคม – ธันวาคม) : 140.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- เชียงใหม่นิวส์. (2564). **ททท. เปิดคอร์สดิจิทัลมาร์เก็ตติ้ง ให้คนรุ่นใหม่ใน 42 ชุมชน พร้อมเปิดเวทีจับคู่เจรจาธุรกิจออนไลน์ ต่อยอดการขายโปรแกรมท่องเที่ยว และสินค้าชุมชน**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/1700361/> [14 กันยายน 2564]
- ทิพย์วิมล ประเสริฐศรี และคณะ. (2564). การถอดบทเรียนการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบ:กรณีศึกษา ชุมชนบ้านปูเต๋อ ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**. ปีที่ 6. ฉบับที่ 6. (มิถุนายน) : 94.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). **วิถีใหม่ของการชำระเงินไทย THAILAND’S PAYMENT SYSTEMS : A NEW NORMAL**. รายงานนโยบายการเงิน มีนาคม 2564. ธนาคารแห่งประเทศไทย
- ฐานิย์ เกียรติไพบูลย์. (2564). **ททท.รुकแจกมาตรฐาน SHA ชุมชนท่องเที่ยวโมเดลต้นแบบ 12 แห่ง**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : https://www.matichon.co.th/publicize/news_2496681 [14 กันยายน 2564]
- บริษัท เอฟพีนิตี้ จำกัด. (2559). **โครงการทิศทางการพัฒนาท่องเที่ยวของประเทศไทยในระยะ 10 ปี**. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ปาริฉัตร ศรีหะรัญและพรพิมล ข้าเพชร. (2561). การท่องเที่ยวโดยชุมชน : ทางเลือกใหม่สู่ความยั่งยืน. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**. ปีที่ 12. ฉบับที่ 3. (กันยายน – ธันวาคม) : 119.
- ปิ่นฤทัย คงทองและวิริยา มีสวัสดิกุล. (2562). แนวทางการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในฐานะจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**. ปีที่ 13. ฉบับที่ 1. (เดือนมกราคม – เมษายน) : 403.
- พิพัฒน์ รัชกิจประการ. (2563). **COVID-2019 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย**. รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยวประจำปี 2562. ปีที่ 1. ฉบับที่ 4. (กรกฎาคม – กันยายน) สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- มนรัตน์ ใจเอื้อและคณะ. (2559). รูปแบบการตลาดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม:ชุมชนบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. **วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี**. ปีที่ 12. ฉบับที่ 13. (มกราคม ถึง มีนาคม) : 14.
- มูลนิธิสืมาซิป. (2564). **เที่ยวชุมชนวิถี SHA มั่นใจปลอดภัยโควิด**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.right-livelihoods.org/เที่ยวชุมชนวิถี-sha-มั่นใจปลอดภัยโควิด/> [14 กันยายน 2564]
- มีงสรณ์ ขาวสะอาด. (2564). **แนะกลยุทธ์เชิง “ธุรกิจ-นโยบาย”**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.prachachat.net/tourism/news-659628> [14 กันยายน 2564]

วิธีฐาน ประจักษ์การและสุชานัน จุนอนันตธรรม. (2564). **Tourism at a crossroad: อนาคตภาคการท่องเที่ยวไทย เดินต่ออย่างไรในฟ้าหลังฝน**. ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ศุภวาร์ วงศ์รอบและวรลัญจก์ บุญยสุรัตน์. (2564). การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในเขตอำเภอเด่นชัย ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตคนเชิงสังคมล้านนาในสังคมวิถีใหม่”. วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : 239.

ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว. (2563). **คาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์ท่องเที่ยว**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.tatreviewmagazine.com/article/คาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์/> [14 กันยายน 2564]

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 05 การท่องเที่ยว**. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.